

A person is seen from below, descending with a large, light blue parachute. The parachute has a radial pattern of lines. In the upper left corner, the tail section of a dark aircraft is visible, having just released the parachute. The background consists of a pale, overcast sky with soft, white clouds. The overall tone is somber and dramatic.

SIMON MAWER

dívka,
která
spadla
z nebe

FLEET

FLEET

Simon Mawer

Dívka, která spadla z nebe

SIMON MAWER

dívka,
která
spadla
z nebe

Copyright © Simon Mawer, 2012
Translation © Lukáš Novák, 2012

4
4 1 F

Památce Colette, jedné z žen Velitelství zvláštních operací

Pour vivre heureux, vivons cachés.
Florian

Předmluva

Francouzská sekce britského Velitelství zvláštních operací (*Special Operations Executive*) vyslala v období od května 1941 do září 1944 do terénu padesát tři žen. Dvanáct z nich zajali a zavraždili Němci, další zemřela během své mise na meningitidu. Ostatní válku přežily. O některých se veřejnost dozvěděla z filmů a knih. Osudy jiných jsou ale dodnes neznámé. Všechny byly skutečnými hrdinkami.

Usutá hrazda

Sedí v útrobách letadla, sešněrovaná jako balík, otupělá hlukem. Před půl hodinou ji v podstatě protlačili dovnitř, protože s kokonem padáku na zádech nebyla schopná sama vystoupat po žebříku. A teď je tu, v příšeří, obklopená jen kovem trupu, spoustou bagáže a ohlušujícím řevem motorů.

Kéž by dokázala usnout jako Benoît. Ten sedí proti ní, oči má zavřené a hlava se mu klíná ze strany na stranu podle toho, jak se letadlo nakloní. Jako by jel vlakem. Takle jeho schopnost usnout, kdekoliv a kdykoliv se mu zachce, byla jednou z věcí, které ji na něm vytáčely.

Šerem k ní klopýtá letecký pomocník – mladý, neohrabaný, s vystupujícím ohryzkem a ulízanými vlasy. Připadá jí jako Charon, který převáží duše zemřelých k Hádovi. To by se líbilo jejímu otci. On a ty jeho klasické aluze. Nebo „iluze“, jak tomu říkala ona. Mladík jí věnuje démonický úsměv, sehne se a otevře poklop v podlaze. Do trupu letadla vpustí noc a chlad. Otvorem jsou vidět pomalu ubíhající shluky budov nějakého města nasvícené skrz mušelín řídké oblačnosti měsíčním svitem, záhadné mořské dno, nad nímž se jejich stroj vznáší. Benoît otevře jedno oko, aby zjistil, co se děje, kratičce se na ni usměje a zase usne.

„CAEN!“ huláká na ni pomocník přes burácení motorů a začíná do tmy pod nimi vyhazovat balíky papírů jako šílený pošťák, který v pološeru zimního

rána rozváží noviny. Jakmile balíky opustí trup letadla, praskají a rozletí se na stovky letáků. Jeden z nich hodí mladík i jí, aby si mohla přečíst, co hlásají.

La Revue du Monde Libre, píše se na nich, *Apportée par la R. A. F.*

„SE VÍ, FRANTÍCI SI S NIMA TAK AKORÁT UTŘOU ZADKY!“ křičí. „ALE NÁCKOVÉ SI BU-
DOU MYSLET, ŽE JSME SEM PŘILETĚLI KVŮ-
LI TOMUHLE. TAKOVÝ NAŠE ALIBI, CHÁPEŠ?
PŘECE NECHCEME, ABY KÁPLI NA TO, ŽE
JSME JIM TU NECHALI TAKY NĚKOHO, JAKO
JSI TY.“

Usměje se sama pro sebe. *Někoho, jako jsi ty.* Ale kdo
ona ve skutečnosti je?

Marian.

Alice.

Anne-Marie Laroche.

Balík, který je potřeba doručit, podobně jako balík
letáků.

Letadlo sebou najednou bez varování začne třást
jako loď v prudkém vlnobití. „FLAK!“ huláká letecký
pomocník, když zachytí její překvapený výraz. Zubí se,
jako by flak ani nestál za řeč, a skutečně, kromě rámusu
motorů není slyšet nic, žádné výbuchy leteckých graná-
tů, ani náznak, že někde dole jsou lidé, kteří se je snaží
zabít, jen ty otřesy a náklon.

„ZA CHVÍLI Z TOHO BUDEME VENKU!“

A opravdu, za chvíli je po všem a letadlo, teď už se
zavřeným poklopem, vpluje do klidnějších vod.

O něco později mladík přinese jí i Benoîtovi hrnek čaje
a sendvič. Benoît ten svůj zhltně hned. „Jez, *mon p'tit
chat*,“ pobízí ji, ale ona nedokáže pozřít ani sousto ze
stejného důvodu, z jakého nemohla nic sníst ani v kon-
spiračním domě před odjezdem na letiště: sevření ža-

ludku trvalo už od chvíle, kdy jí slečna Atkinsová oznámila: „Operace VISUTÁ HRAZDA je naplánovaná na příští čtvrt' měsíce. Samozřejmě pokud bude slušné počasí.“ Od té doby jí vnitřnostmi tepala bolest ne nepodobná menstruační, i když periodu rozhodně neměla.

„Všechno v pořádku, má drahá?“ zeptala se jí slečna Atkinsová během posledních příprav na letišti. Připomínala zdravotní sestru, která se zajímá o stav pacienta: byla laskavá, ale držela si jistý odstup, jako by tohle byl jen úkol, který musí splnit, než se přesune k dalšímu lůžku.

„Ano, všechno v pořádku.“

„Jste bledá.“

„To je tím příšerným anglickým počasím.“

Teď zmítá trupem jejich letadla počasí francouzské. Když dopije čaj, podaří se jí na chvíli usnout, je to série mikrosnů připomínající spíš mdloby než odpočinek. A znovu procítá, mladík jí třese ramenem a do ucha jí křičí: „UŽ TAM BUDEME, DRAHOUSKU! PŘIPRAV SE!“

Drahousku. To se jí líbí, tahle roztomilost Angličanů. Poklop v podlaze je znovu otevřen, a když jím hledí dolů, naskytne se jí tentokrát jiný obrázek: pod letounem ubíhají světlá pole a temné lesy, zdá se, jako by byly na dosah. *Žírná pole francouzská*, říkával otec. Benoit je vzhůru a čile si přejíždí rukama po kapsách, aby se přesvědčil, že vše je na svém místě, zapíná zipy, kontroluje výstroj.

Letadlo se nakloní, začne opisovat veliký kruh, motory zaburácí. Představí si, jak pilot v kokpitu pátrá v temnotě a snaží se zachytit záblesky baterek, signály, že je tam dole někdo čeká. Pod stropem se rozsvítí světlo, strnulé červené oko. Letecký pomocník signalizuje palcem otočeným vzhůru, že je to v pořádku: „NAŠEL TO!“

V jeho hlase zaznívá obdiv a triumf, jako by tenhle úspěch jen potvrzoval, jakých zázraků jsou piloti schopni, když dokážou potmě doletět až sem, osm set mil od domova, a najít v černočerném světě pod nimi tu nepatrnou jiskřičku světla. Připevní výtazná lanka jejich padáků k madlu na střeše kabiny a překontroluje přezky na jejich postrojích. Stroj poprvé přeletí nad místem seskoku, ona zaslechne zvuk kontejnerů opouštějících pumovnici a pak se pod nimi mihnou vrchlíky padáků rychle se nadouvající nočním vzduchem. Potom se letoun nakloní, zahne a před dalším přeletem se znovu stabilizuje.

„TAK, A TEĎ VY!“ křikne na ně pomocník.

Benoît na ni mrkne. „*Merde alors!*“ odezírá Marian z jeho rtů. Nechápe, jak se může Benoît tvářit, že o nic nejde, že je všechno v nejlepším pořádku. Jako by na tom, že se člověk uprostřed noci nad neznámou zemí vrhne střemhlav z letadla, nebylo vůbec nic mimořádného.

Merde alors!

Sedí na okraji otvoru v podlaze s nohama spuštěnýma ven, do vzdušného víru. Jako by seděla na kameni u řeky, máčela si chodidla ve vodě a proud ji strhával. Benoît sedí hned za ní. Vnímá ho skrze hrb složeného padáku, jako by se padák stal citlivou součástí jejího vlastního těla. Pomodlí se, je to dětská modlitbička vylovená někde v sedimentech paměti, ale přesto je to modlitba, a tedy projev slabosti: Bože, prosím, ochraňuj mě. Což zřejmě znamená totéž jako Otče, ochraňuj mě, nebo *maman*, ochraňuj mě. Ale ať už to znamená cokoli, projev slabosti je to poslední, co teď potřebuje. Teď, v okamžiku vykoupení, ve vzdušném proudu a s bezednou hloubkou pod sebou, kdy jí letecký pomocník kyne hlavou, ale místo zamýšleného povzbuzení vyvolává jen paniku plynoucí z pověrčivosti, že si

nesmíte nikdy gratulovat, chválit se nebo komukoliv přát hodně štěstí. Neříká se nic než *Merde alors!*

Merde alors! pomyslí si, taky svého druhu modlitba, a už zhasíná červené světlo, rozsvěcí se zelené a pomocník zařve „GO!“, na zádech cítí jeho ruku a skočí, vrhne se ze spartánského pohodlí v trupu letounu do rozbouřené temnoty nad Francií.

Londýn

I

Představil se jako Potter, i když měla vážné pochybnosti o tom, že se tak opravdu jmenoval. Měl melodický, lehce hašteřivý hlas a jednal s ní s odstupem, jako by se rozhodl, že s ní ze zdvořilosti promluví, přestože ve skutečnosti neodpovídala jeho požadavkům a představám. „Děkuji, že jste vážila cestu až sem,“ pravil. „A že jste si kvůli tomu vzala volno. Prosím, udělejte si pohodlí, jako doma.“

Jeho výzvu nebylo možné splnit: místnost byla skoro holá, po posteli tu zbylo jen prázdné místo, pelest přivrtaná ke zdi a dvě poličky, které asi sloužily jako noční stolky. Jediný další nábytek představovaly stůl a dvě židle osvětlené žárovkou bez stínítka.

Posadila se. Nesedla si ani úplně na okraj židle, ani se pohodlně neopřela, jak by to udělala doma v obýváku, něco mezi tím, ale seděla vzpřímeně a uvolněně a s určitou ostražitostí sledovala, jak si sedá proti ní a vlídně se usmívá. Byl to nevýrazný, tuctový chlápek, ten typ, který její otec nazývá bankovní úředník. Jen s tím rozdílem, že zatímco bankovní úředníci nosili zpravidla knírky a tmavé obleky, tenhle byl hladce oholený a na sobě měl vestu a tvídové sako. Spíš jako ředitel školy, řekla si. Ředitel, který si pozval do ředitelny studentku, s níž jsou problémy, takový ten druh řídí, co místo aby dával kázání, pokládá spoustu otázek. A nechá člověka, aby se do svých odpovědí pořádně zamotal. Sokratovská metoda.

„Asi si říkáte, proč jsem vás sem pozval...“

V dopise ji žádal, aby na schůzku nechodila v uniformě. Připadalo jí to zvláštní. Proč skrývat uniformu v době, kdy je do ní navlečený celý svět? Oblékla se tedy jednoduše, střízlivě: tmavomodrá sukně a sáčko, bílá blůza a jediný slušný pár bot, který se jí podařilo přivést ze Ženevy. Snažila se je v posledních dvou letech nosit co nejméně. Představovaly pro ni příliš velkou vzácnost. A hedvábné punčochy, vzala si hedvábné punčochy. Své poslední.

„Zmiňoval jste se v dopise o francouzštině. Že by se vám mohly hodit moje jazykové schopnosti.“

„Přesně tak. *Peut-être...*“ Potter se odmlčel a omluvně se usmál. „*Peut-être nous devrions parler français?*“

Jeho francouzština se kromě anglického akcentu vyznačovala určitou toporností, jako by řeč neplynula přirozeně, ale byla výsledkem soustředěného vědomého snažení. Ale mluvil obstojně. Následovala tedy jeho příkladu a přepnula z jednoho jazyka do druhého s tou zvláštní lehkostí, které její otec nebyl nikdy schopen. „To je prostě proto, *papa*,“ řekla mu jednou, „že pro tebe jsou to dva jazyky. Pro mě ale ne. Pro mě je to jeden jazyk a já si z něj vybírám jako ze stavebnice ty dílky, které se mi zrovna v tu chvíli hodí.“ Zbytek rozhovoru, velmi obezřetného a vyhýbavého, se tak odehrál ve francouzštině, kterou Potter prokládal svými lehce zastaralými formalitami a Marian staccaty kolokvialismů.

„Musím hned na začátku zdůraznit,“ upozornil ji, „že by ta práce podléhala naprostému utajení. Vše, co s ní souvisí, včetně našeho dnešního setkání, musí být považováno za přísně důvěrné. Vztahuje se na to zákon o ochraně státního tajemství. To, předpokládám, chápete. Jestliže pracujete pro Ženské pomocné letecké sbory, už jste určitě musela doložku o utajení

podepsat. My ale máme rádi v těchto věcech absolutní jistotu.“

A tak podepsala formuláře ještě jednou, byl to takový kratičkový ceremoniál ne nepodobný manželství uzavřenému v rychlosti na úřadě, k němuž jí pan Potter zapůjčil své plnicí pero, a pak chvíli uctivě počkal, než inkoust zaschl.

„Povězte mi něco o sobě, slečno. Tak třeba to příjemní Sutrová. Není židovské?“

„Sutrová? Možná kdysi bylo, co já vím. Ale můj otec je anglikán, a jeho otec byl dokonce vikář. Což vyvolalo určité problémy, když si *papa* bral mou matku, která je římská katolička. A v téhle víře jsem byla vychovaná i já.“

„To všechno zní naprosto v pořádku. V těchhle věcech je potřeba mít jistotu.“

„Že nejsem židovka? Vy židy neberete?“

„Musíme se jen ujistit, že lidé, ehm, židovského vyznání jsou si plně vědomi všech rizik.“

„Jakých rizik?“

V jeho hlase zazněl náznak netrpělivosti. „Když dovolíte, ptát bych se měl spíš já, slečno Sutrová. Zajímalo by mě, jak jste se vlastně dopracovala k tak skvělé francouzštině.“

Pokrčila rameny. „Já se k ní nemusela *dopracovat*. Prostě jsem se ji naučila jako dítě. Moje matka je Francouzka. Žili jsme v Ženevě.“

„Ale vaše angličtina je také bezchybná.“

„To díky otci, samozřejmě. A taky ve škole jsme kromě francouzštiny používali i angličtinu.“

„Co dělal váš otec v Ženevě?“

„Pracoval pro Společnost národů.“ A po krátké pauze dodala ironicky: „Vybavujete si ještě, co to byla Společnost národů, pane Pottere?“

II

Na druhé schůzce vyložil karty na stůl. Tak to aspoň pojmenoval on. Setkali se stejně jako minule – v anonymní budově na Northumberland Avenue, která kdysi sloužila jako hotel, ve stejném pokoji se dvěma židlemi, stolem bez ubrusu a lampou bez stínítka. Tentokrát ale cigaretu, kterou jí nabídl, neodmítla. Dřív nekouřila, ale noční směny strávené v centrále, takzvaném Filter Roomu v Bentley Priory, z ní kuřачku udělaly. Navíc s cigaretou v ruce vypadala starší, a přesně o to jí tváří v tvář tomuto muži šlo, přestože ho těžko mohla zmást, on její skutečný věk samozřejmě znal.

„Jaký dojem jste si odnesla z našeho předchozího setkání?“ zeptal se.

Pokrčila rameny. „Moc konkrétní jste během něj nebyl. Oddělení interních služeb, o kterém jste se zmínil, to může být ledacos.“

Přikývl. Skutečně to mohlo znamenat všechno možné. „Minule jste velmi nadšeně mluvila o svém vřelém vztahu k Francii, o tom, že byste pro tuhle zemi chtěla něco opravdu udělat.“

„Kvůli tomu jsme se přece sešli, nebo ne? Kvůli mojí francouzštině.“

„V podstatě ano.“ Dlouze se na ni zadíval a v jeho pohledu bylo něco, co se blížilo smutku. „Marian, byla byste ochotná v rámci plnění svého úkolu opustit Británii?“

„Samozřejmě. Odletět do Alžíru, nebo tam někam?“

„Myslel jsem přímo do Francie.“

Zavládlo ticho. Na chvíli to vypadalo, jako by Marian nedocházelo, co Potter řekl. „To myslíte vážně, pane Pottere?“

„Ano, samozřejmě. Organizace, kterou zastupuji, se zabývá výcvikem lidí, kteří mají být nasazeni přímo ve Francii.“

Mlčela, zahalená dýmem z cigarety a odhodlaná nedat na sobě nic znát. Ale zmocnilo se jí vzrušení, za prsní kostí cítila třepotání motýlích křídel.

„Budou k vám upřímný, Marian. Vyložím karty na stůl. Byla by to nebezpečná práce. Riskovala byste život. Ale pro naše válečné úsilí by to znamenalo obrovský přínos. Byl bych rád, kdybyste tu možnost zvážila.“

Zdálo se, že o jeho návrhu přemýšlí, ale ve skutečnosti byla už dávno rozhodnutá, rozhodla se ještě dříve, než tenhle druhý pohovor začal, když jí došlo, že by se mohlo stát něco nečekaného, něco výjimečného. „Pojeďu strašně ráda,“ řekla.

Potter se usmál. Byl to úsměv prostý jakéhokoliv veselí, úsměv muže, který je zvyklý krotit nepatřičné dětinské nadšení. „Já od vás nechci odpověď hned. Chci, abyste o tom přemýšlela. Dostanete teď týden volno—“

„Týden volno?“ Týdenní dovolená byla ve Filter Roomu něco nevídaného.

Přikývl. „Máte týden volno. Jeďte domů a promyslete si to. Proberte to s otcem. Jediné, co mu můžete prozradit, je, že máte být vyslána na tajnou misi do severní Afriky a že to bude obnášet určité nebezpečí. Pokud se rozhodnete mou nabídku přijmout, nastoupíte k jednotce, kde vaše předpoklady pro tuto práci posoudí zevrubněji. Není vyloučeno, že dojdou k závěru, že můj úsudek o vašich schopnostech byl mylný a že se na to nehodíte. V takovém případě byste se vrátila ke své původní práci, samozřejmě poté, co byste o průběhu mise podala patřičné hlášení. Pokud by se ale rozhodli poslat vás k dalšímu výcviku, začala by vám skutečná dřina. Výcvik by trval několik měsíců, teprve pak byste mohla do terénu.“

„To zní skvěle.“

„Nevím, jestli bych volil zrovna tohle slovo. Rodiče musíte upozornit, že pokud byste úkol přijala, v pod-

statě jim zmizíte ze života – dokud nebude po všem. Naše organizace sice bude vaši rodinu čas od času kontaktovat, aby jim podala zprávu, že jste v pořádku, vy s nimi ale žádný přímý kontakt mít nebudete a oni nebudou mít ponětí, kde přesně jste a co děláte. Prátelům, známým a příbuzným musíte říct jen to, že vás odveleli do zahraničí. Nic víc. Je to jasné?“

„Myslím, že ano.“ Mlčky chvíli sledovala toho muže a jeho vážný kantorský výraz. „Jaká jsou rizika?“

Zhluboka se nadechl, jako by se chystal vynést ortel. „Odhadujeme – a je to skutečně jen odhad – že šance na přežití je tak padesát na padesát.“

„Padesát na padesát?“ Znělo to neuvěřitelně. Jako hodit si mincí. Jak by mohla nemít strach? Byl to ale ten druh strachu, který zažívala na lyžích, strach ze strmě padajícího svahu, strach, který poznala, když ji strýc horolezec vzal s sebou na stěnu, strach vyvolávající úžas z prázdnoty pod jejíma nohama, strach, který hraničil s extatickou radostí. I teď měla chuť udělat ztřeštěné gesto, radostí se rozesmát a vykřiknout „Jo!“, nebo dokonce vyskočit ze židle a vrhnout se tomu divnému chlápku s jeho ponurými proroctvími kolem krku. Místo toho zamyšleně přikývla. „A co moje jednotka?“

„Ke své jednotce se vracet nemusíte. Pokud se rozhodnete úkol přijmout, pro vaše věci někdo zajede a vašim kolegům vysvětlí, že jste byla přeložena. Musím znovu zdůraznit, že nikomu nesmíte nic říct. Žádné sestřence, tetičce nebo strýčkovi, ani svému příteli. Máte přítele?“

Vrhla rychlý pohled na své ruce ležící nečinně v klíně. Počítá se Clément jako přítel? Jak a kdy se z dětské lásky stává skutečný, dospělý vztah? „Vídala jsem se s někým ve Francii, psávali jsme si, ale jakmile přišla invaze...“